

	Силабус освітнього компонента (ОК) «ОСНОВИ ДЕМОКРАТІЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО» Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність: 052 Політологія Освітня програма: Політологія (мова навчання – українська) Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Рік навчання: 2024-2025 Семестр: 1-2
Структурний підрозділ Викладач: 	Кафедра політології та філософії, історичний факультет Прізвище, ім'я, по батькові: Грубі Тетяна Вікторівна Посада: доцент кафедри політології та філософії Науковий ступінь: кандидат соціологічних наук Вчене звання: доцент E-mail: biletsky.tatiana@kpnu.edu.ua Робоче місце: навчальний корпус №2 (вул. Татарська, 14), кафедра політології та філософії. ORCID: https://orcid.org/0000-0002-8844-5842 Профайл викладача: https://politkaf.kpnu.edu.ua/vinnichuk-olha-vasylivna/ https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=wpHz_KIAAAAJ https://www.webofscience.com/wos/author/record/HNS-2682-2023
Лінк на освітній контент дисципліни	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=1653
Статус дисципліни	обов'язковий освітній компонент професійної підготовки
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС / години	6 кредитів ЄКТС / 180 год.
Мова викладання	українська
Форми навчання	Денна, заочна.
Політика дисципліни	Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. URL: https://integrity.kpnu.edu.ua/ Використання здобувачами вищої освіти в освітньому процесі інструментів ШІ чітко визначено “<u>Положенням про використання штучного інтелекту в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка</u>”, введено в дію наказом в.о. ректора від 02 вересня 2026 р., № 144-ОД. URL: https://drive.google.com/file/d/1eDvHgbvZUYojWNwNwkIED66qGDPPpHrB/view Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. «Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка» https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLrRbcQA86/view

	Неформальна/інформальна освіта. Визнання КПНУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано «Порядком визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція)». https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view
Що будемо вивчати?	Особливості розвитку демократії та її інститутів, роль та практику функціонування цих інститутів та громадянського суспільства, принципи, цінності, особливості сучасної демократії, місце у ній громадянина та його значення для розвитку та збереження демократичного ладу.
Чому це треба вивчати?	Курс «Основи демократії та громадянське суспільство» як навчальна дисципліна покликаний допомогти майбутнім фахівцям різних сфер суспільної діяльності оволодіти систематизованими знаннями про демократичне суспільство та роль громадянина у ньому. Відповідно, метою курсу є всебічний аналіз феномену демократії, принципів, цінностей та ознак демократії, її інститутів, становлення, викликів та проблем демократизації в Україні, а також місце та роль громадянина в сучасній демократичній країні.
Яких результатів можна досягнути?	Очікувані результати навчання з дисципліни: ПРН 06 Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності. ПРН 08 Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
Як можна використати набуті знання та уміння?	Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки. Загальні компетентності (ЗК): ЗК 01 Знання предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК03 Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК 04 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності). ЗК 08 Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності. Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК): СК 01 Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітичнодослідницький апарат сучасної політичної науки. СК 02 Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки. СК 03 Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. СК 04 Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності. СК 05 Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування. СК 06 Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

	СК 07 Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності. СК 08 Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу. СК 09 Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців. СК12 Здатність до розробки та реалізації проєктів у професійній діяльності із застосуванням сучасного інструментарію.
Зміст дисципліни	Сутність поняття демократія; Особливості сучасної демократії; Передумови становлення демократії в сучасній країні; Сучасний процес демократизації; Особливості процесу демократизації в Україні; Права та свободи людини; Інститути демократичного врядування; Місцеве самоврядування в демократичному суспільстві; Демократія та громадянське суспільство; Групи інтересів у сучасному демократичному суспільстві; Вибори в демократичному суспільстві; Політичні партії в умовах демократії; ЗМК в демократичному суспільстві; Громадська думка як демократичний інститут; Політична соціалізація особистості; Суть громадянської компетентності та фактори її формування; Громадянська культура та роль громадянина; Політичні особливості становлення громадянської компетентності в Україні.
Методи навчання	Словесні та наочні методи підготовки, розповідь, бесіда; презентація; метод порівняння, узагальнення, конкретизація; метод проблемного викладу матеріалу; технології дистанційного навчання.
Інформаційне забезпечення	Основна: 1. Громадянське суспільство: курс лекцій / уклад. Т. М. Борко. Миколаїв: МНАУ, 2023. 153 с. 2. Громадянське суспільство та правова держава: виклики сьогодення: монографія / за заг. ред. О.О. Кота, А.Б. Гриняка, Л.Ф. Купіної, В.І. Шакуна. Київ : Алерта, 2023. 304 с. 2. Громадянське суспільство: курс лекцій. / уклад. Т. М. Борко. Миколаїв : МНАУ, 2023. 153 с 3. Громадянське суспільство України: політика сприяння та залучення, виклики та трансформації: аналіт. доп. / В. М. Яблонський та ін.; за ред. О. А. Корнієвського, Ю. А. Тищенко, В. М. Яблонського. Київ : НІСД, 2019. 112 с. 4. Основи громадянського суспільства та політичних знань [Текст] : навч. посіб. / [Байрак С. О. та ін. ; за заг. ред. В. І. Бортнікова] ; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, ДВНЗ «Ужгород. нац. ун-т». 2-ге вид., випр. та допов. Суми : Університетська книга, 2023. 644 с. 5. Edwards M. Civil society. 4th ed. Cambridge : Polity Press, 2020. 200 p. Допоміжна 1. Віннічук О., Маркітанов В., Чабанов В. Вплив е-технологій на формування взаємовідносин влади та громадян в сучасній Україні. Політикус. Науковий журнал. 2021. Вип. 4. С. 20-26. 2. Віннічук О. В., Білецька Т. В. Психологічні аспекти в політичній рекламі: український досвід. Вісник Національного університету оборони України. 2021. Вип. 58 (5), С.41-47. URL: http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/224404 3. Громадянське суспільство : курс лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Готельно-ресторанна справа» спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа», ОПП «Туризм» спеціальності 242 «Туризм» денної форми здобуття вищої освіти / уклад. Т. М. Борко. Миколаїв : МНАУ, 2023. 153 с 4. Громадянське суспільство України: політика сприяння та

залучення, виклики та трансформації [Текст] : аналіт. доп. / [В. М. Яблонський та ін. ; ред.: О. А. Корнієвський, Ю. А. Тищенко, В. М. Яблонський] ; Нац. ін-т стратег. дослідж. Київ : НІСД, 2020. 111 с.

5. Грубі Т. В., Чистяков С.А. Cancel culture як соціальна практика у системі сучасних політичних відносин. Габітус: науковий журнал з соціології та психології. Тематична рубрика: соціальні структури та соціальні відносини. Вип. 60. 2024. С.11-15.

6. Грубі Т.В., Купчишина В. Ч. Особливості формування етнополітичної культури сучасної України. Вчені записки : науковий збірник Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія : Психологія. Том 35 (74) № 1 2024. С. 55-61.

7. Ключові виклики для розвитку громадянського суспільства, 2020. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні у 2020 році [Текст] : матеріали щоріч. доп. / [О. О. Сінайко та ін. ; за заг. ред.: Ю. А. Тищенко, Ю. Б. Каплан]; Нац. ін-т стратег. дослідж., Центр сусп. дослідж. Київ : НІСД, 2021. 113 с.

8. Кононенко В.В., Лапшин С.А. Громадянське суспільство та держава: співвідношення в публічному управлінні. Державне управління: удосконалення та розвиток: електрон. наук. фахове вид. 2020. № 8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1713>

9. Купчишина Валентина, Грубі Тетяна Медіаосвіта як складова освітнього процесу. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки. Том 34 № 3 (2023). С. 183-201.

10. Лук'янова М. М. Роль організацій громадянського суспільства в розвитку сільських територій. Агросвіт. 2020. № 11. С. 127-135. 11.

11. Лук'янчук Г. Волонтерство – основа відповідального суспільства. Слово Просвіти. 2020. Ч. 50 (10-16 груд.). С. 6.

12. Мірошніченко В. І., Грубі Т. В. Урахування толерантності у формуванні громадянської компетентності студентів технічного коледжу. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, 2024. Вип. 213. С. 52-56. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-213-52-56>.

13. Резнік О. Суб'єкти громадянських практик як підґрунтя демократичного транзиту України. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2020. № 1. С. 5-22.

14. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні (2022-2023 рр.) : аналіт. доп. / [В. Г. Потапенко, Ю. А. Тищенко, Ю. Б. Каплан та ін.] ; за ред. В. Г. Потапенка, Ю. А. Тищенко, Ю. Б. Каплан. Київ : НІСД, 2023. 91 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-05/ad_hromad_susp_03052024.pdf

15. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні: шлях протягом 30-ти років та ключові аспекти 2021 року : аналіт. доп. Київ : НІСД, 2021. 112 с.

16. Стерненко С. Найкращий період у нашій історії : як розвивається громадянське суспільство в Україні. Український тиждень. 2021. № 33/34. С. 68-69.

17. Яремович О. І. Вплив інститутів громадянського суспільства на правоохоронні органи держави крізь призму діяльності громадських рад. Часопис Київського університету права. 2021. № 2. С. 145-148.

18. Charles Taylor «Modes of Civil Society», Public Culture, vol. 3, no. 1. pp. 95-118.

19. Edward Shils «The Virtues of Civil Society», Government and Opposition, vol. 26, no. pp. 3-20.

20. Daniel Bell «American Exceptionalism Revisited: The Role of Civil Society», The Public Interest, no. 95 (1989). pp. 38-56.

Законодавчо-нормативні акти

1. Про громадські об'єднання (стаття 21) : Закон України в редакції від 22.05.2021 № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572->

	17#Text. 2. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19. 3. Про місцеве самоврядування: Закон України в редакції від 09.08.2021р. № 280/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text. 4. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки : Указ Президента України від 27 верес. 2021 р. № 487/2021. Голос України. 2021. 1 жовт. С. 10-11. 5. Про органи самоорганізації населення (стаття 14) : Закон України в редакції від 01.01.2020р. № 2625-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text. 6. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності (статті 18, 22) : Закон України в редакції від 02.11.2016р. № 5026- VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5026-17#Text. 7. Про професійних творчих працівників та творчі спілки» (стаття 9): Закон України в редакції від 04.11.2018р. № 554/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554/97-%D0%B2%D1%80#Text. 8. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» (статті 21–24): Закон України в редакції від 23.05.2021р. № 1045-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text. 9. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні : Указ Президента України від 26.02.2016 № 68/2016. URL: https://www.president.gov.ua/documents/682016-198054. 10. Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.10.2018 № 710-р. URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitkugromadyanskoyi-osviti-v-ukrayini.																						
Обсяг дисципліни (години) та види занять	Денна форма здобуття вищої освіти: лекційні заняття (46 год.), семінарські заняття (44 год.), самостійна робота (90 год.); заочна форма здобуття вищої освіти: лекційні заняття (12 год.), семінарські заняття (10 год.), самостійна робота (158 год.).																						
Система оцінювання результатів навчання	Основними методами контролю, відповідно до критеріїв оцінювання знань здобувачів освіти та ефективності засвоєння ними курсу, ґрунтується на таких формах участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю: виступ з основного питання на семінарському занятті, аналітична робота, модульна контрольна, самостійна робота. Підсумкова оцінка є арифметичною сумою балів за поточний контроль, модульну контрольну роботу та виконання самостійної роботи. У другому семестрі підсумковим контролем є екзамен, бали з якого додаються до підсумкової оцінки. Розподіл балів, які отримують студенти у I семестрі <table><tr><th colspan="3">Поточний і модульний контроль – 100 балів</th></tr><tr><th>Поточний контроль</th><th>Самостійна робота</th><th>МКР</th></tr><tr><td>45</td><td>10</td><td>45</td></tr></table> Розподіл балів, які отримують студенти у II семестрі <table><tr><th colspan="3">Поточний і модульний контроль – 60 балів</th><th rowspan="2">Екзамен</th><th rowspan="2">Сума балів</th></tr><tr><th>Поточний контроль</th><th>Самостійна робота</th><th>МКР</th></tr><tr><td>25</td><td>10</td><td>25</td><td>40</td><td>100</td></tr></table>	Поточний і модульний контроль – 100 балів			Поточний контроль	Самостійна робота	МКР	45	10	45	Поточний і модульний контроль – 60 балів			Екзамен	Сума балів	Поточний контроль	Самостійна робота	МКР	25	10	25	40	100
Поточний і модульний контроль – 100 балів																							
Поточний контроль	Самостійна робота	МКР																					
45	10	45																					
Поточний і модульний контроль – 60 балів			Екзамен	Сума балів																			
Поточний контроль	Самостійна робота	МКР																					
25	10	25	40	100																			
Критерії оцінювання знань, умінь, навичок студентів на навчальних заняттях	Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (https://drive.google.com/file/d/1aD_jeL-																						

	jGRbDWAegkQ58tdMxxbqQKufF/view). Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12. Відповіді студентів на практичних заняттях оцінюються за 12-бальною системою за наступними критеріями. 12-10 балів. У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів, письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову й додаткову літературу. 9-7 балів. Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. 6-4 балів. В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності й помилки. 3-0 бали. Фрагментарно, стисло (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів і письмових відповідей, поверхово розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Переведення оцінок отриманих за 12 бальною шкалою в рейтинговий бал здійснюється за формулою: $((СБ*0,05)+0,4)*МахБ$ Де СБ – середній бал за 12 бальною шкалою МахБ – максимальна сума балів що відводиться на поточний контроль
Поточний контроль	усне опитування, письмовий контроль, виконання самостійної роботи, модульна контрольна робота
Підсумковий контроль	залік, екзамен
Локація	Згідно з розкладом https://kpnu.edu.ua/rozklad-zaniat/